

15.7.2002

Ålbot. nr. 139/30.7.2002

M

KARIS, LÄPP, LÄPPGATAN

PROVUTGRÄVNING AV EN STENÅLDERSBOPLATS
FRÅN SEN KAMKERAMISK TID

Jan Fast 2001

INNEHÅLL

1.	INLEDNING	1
2.	KARIS, LÄPP, LÄPPGATAN, PROVGRÄVNING AV EN STENÅLDERSBOPLATS	2
3.	BOPLATSENS TOPOGRAFI	3
4.	UTGRÄVNINGSTEKNIK	3
5.	FYNDMATERIAL	4
	5.1.Den förmodade hyddbotten	4
	5.2.Föremålsfynd	4
6.	SAMMANFATTNING	5
7.	UTDRAG UR GRUNDKARTA	6

BILDPLANSCH

1. INLEDNING

Läppgatans stenåldersboplats har varit känd ända sedan 1979 då amatörarkeolog Lisbet Jung hittade de första fynden i Läppgatans norra vägsörning. Fyndplatsen inspekterades av Anna-Liisa Hirviluoto och Esa Suominen i samband med inventeringen av Karis 1981. Platsen inspekterades på nytt av Sirkka Seppälä år 1991. Seppälä konstaterade i sin inventeringsrapport att boplatsen, eller åtminstone delar av den, snabbt höll på att förstöras på grund av erosion. Hon ansåg att en utgrävning borde förrättas på platsen så snabbt som möjligt.

Med tillstånd från Museiverket möjliggjordes en provgrävning av boplatsen i juni 2001. Provgävningens syfte var i första hand att utreda boplatsens bevaringstillstånd som grund för eventuella fortsatta undersökningar. Som ett led i den systematiska kartläggningen av stenåldersboplatserna nära Karis centrum, hoppades under tecknad att få boplatsen daterad på ett tillförlitligt sätt.

Grävningen organiserades inom ramen för "Karis arkeologilaboratorium", ett mångårigt projekt som syftar till att popularisera arkeologi bland gymnasieelever i regionen. I utgrävningen deltog sammanlagt ett femtiotal elever från Karis-Billnäs gymnasium, Karjaan lukio, Ekenäs gymnasium och Askolan lukio. Även ett antal elever från Tammerfors svenskspråkiga gymnasium deltog i fältarbetet. Tack alla som grävde, fint gjort!

Karis den 25.1.2002.

Jan Fast

2. KARIS LÄPP LÄPPGATAN
Provgrävning av en stenåldersboplats

Stad: **KARIS**

By: **LÄPP**

Gård: **Storgård, 1:24**

Ägare: **Karis stad**

Koord. **X = 6660 92**
Y = 2481 00
Z = ca 25 m.ö.h. (övre gräns?)

Utgrävningsfynd: **NM 33 116**

Tidigare fynd: **NM 20 707:1-3** (L. Jung)
NM 21 374:1-11 (A-L Hirviluoto / E.Suominen 1981)
NM 21 962 (L. Jung)

Sida 9 är en bildplansch innehållande kopior av negativerna f.123 288 - 123 289

3. BOPLATSENS TOPOGRAFI

Läppgatans stenåldersboplats ligger i den sydvästra delen av Karis stadsområde mellan Ekenäsvägen och Läppgatan, strax norr om korsningen mellan Sjöåkersgatan och Läppgatan. I den västra delen av parkområdet har man byggt en mindre lekplats för barn.

Stenåldersboplatsen har ursprungligen legat på en vindpinad flack sandstrand som sluttat svagt söderut. Norrom boplatsen stiger terrängen mycket brant (numera mot Ekenäsvägen). Denna del av Salpausselkä I åsen, har under stenåldern givit vindskydd åtminstone för nordliga vindar.

Före utgrävningen kunde platsen konstateras vara åtminstone delvis förstörd av väg-, elvatten lednings(?) och husbyggen samt av erosion. Den fyndrikaste delen (området där de flesta ytfynd gjordes) befanns vara den mest erosionshotade. Här hade mopeder kört flitigt av och an över boplatsen på väg upp och ner från Ekenäsvägen.

I områdets östra del syntes den klara försänkning (ca 10 m i diameter) som av Seppälä antagits vara en hyddbotten. Denna del av boplatsen var bäst bevarad (i det närmaste orörd). Inga fynd på markytan gav några tips om försänkningens karaktär.

4. UTGRÄVNINGSTEKNIK

På boplatssområdet utpålades ett sedvanligt koordinatsystem i ca N-S/E-W riktning. Provgroparnas platser utmärktes med metallpinnar med 10 meters mellanrum. Sammanlagt grävdes 15 kvadratmeterstora provgropar. I den erosionshotade och delvis omrörda delen av boplatsen (bla. elkabel) utpålades ett mindre grävningssområde. Likaså utvidgades den keramikförande provgropen i grävningssområdets östra del (tillsammans 6 kvadratmeter). P.g.a ett missöde vid mätningen kom denna inte att ligga diagonalt med koordinatsystemet

Avtorvningen gjordes med spade och murslev. Själva grävningen utfördes med murslev i 10 centimeters lager. Som fixpunkt användes en större jordfast sten nära utgrävningssområdet. Fixpunktens höjd var 24,40 m.ö.h. (fixpunktens flyttning utfördes efter utgrävningen av Karis stads mätningssavdelning).

Utgrävningen dokumenterades fotografiskt. Dokumentationen gjordes mest av forskningshistoriska och pedagogiska skäl. Inga färgningar kunde observeras i sanden (grävningssområdet var kraftigt omrört), ej heller några fasta konstruktioner som eldstäder el. dyl. Av ovannämnda anledning renritades ej utgrävningsskartan.

5. FYNDMATERIAL

Under provgrävningen påträffades sedvanliga men rätt fåtaliga fynd av boplatsskarakter.

5.1 Den förmodade hyddbotten

Före utgrävningen syntes den förmodade hyddbotten som en rund svag försänkning i markytan. Diametern uppmättes till ca 10x10m. För att ta reda på huruvida försänkningen åstadkommits av modern verksamhet öppnades en 4 kvadratmeter stor provgrop nära försänkningens mitt.

Under grävningen konstaterades lagerföljden i försänkningen vara förörd med ett ca 10 cm tjockt lager av urlakningsjord under det lika tjocka humuslagret. Jordmånen bestod av stenig sand. Inga färgningar kunde urskiljas. Fynden var fåtaliga bestående av endast ett obetydligt antal kvartsavslag som påträffades alldeles under urlakningslagret. Grävningen av provrutan avslutades strax under markytan.

Det är min åsikt att det är synnerligen osäkert att försänkningen är en hyddbotten. Ingenting i provrutan tydde på att försänkningen skulle ha utnyttjats aktivare än sin omgivning, snarare tvärtom. Lagerföljden gav som helhet ett helt naturligt intryck. Kanske har försänkningen uppstått genom en naturlig geologisk process eller våg-/vind erosion.

5.2. Föremålsfynd

Föremålsfynden från utgrävningen utgörs till största delen kvartsavslag och en del keramik som redan under utgrävningens lopp kunde klassificeras som Uskela keramik (ka III:1). I fyndmaterialet ingår även några enstaka brända benbitar (bl.a. tåben från säl) samt ett fragment av en mejsel av grågrön skiffer och en slipsten. Fyndmaterialets sammansättning kunde tänkas tyda på att boplatssens utnyttjas endast kortvarigt men sannolikare är att boplatssens centrala (lägre i topografin belägna) delar förstörts vid hus- och vägbyggen i näromgivningen. Utgrävningsfynden skulle således härstamma från boplatssens välbevarade men fyndfattigare "övre" del. Hypotesen stöds av strandlinjedateringen som borde ge boplatssens en lägre höjd över havet än den höjd där fynden påträffades. Nu är fyndhöjden i det närmaste densamma som vid den närbelägna fyndplatsen Säterigatan där keramiken utgörs av typisk kamkeramik.

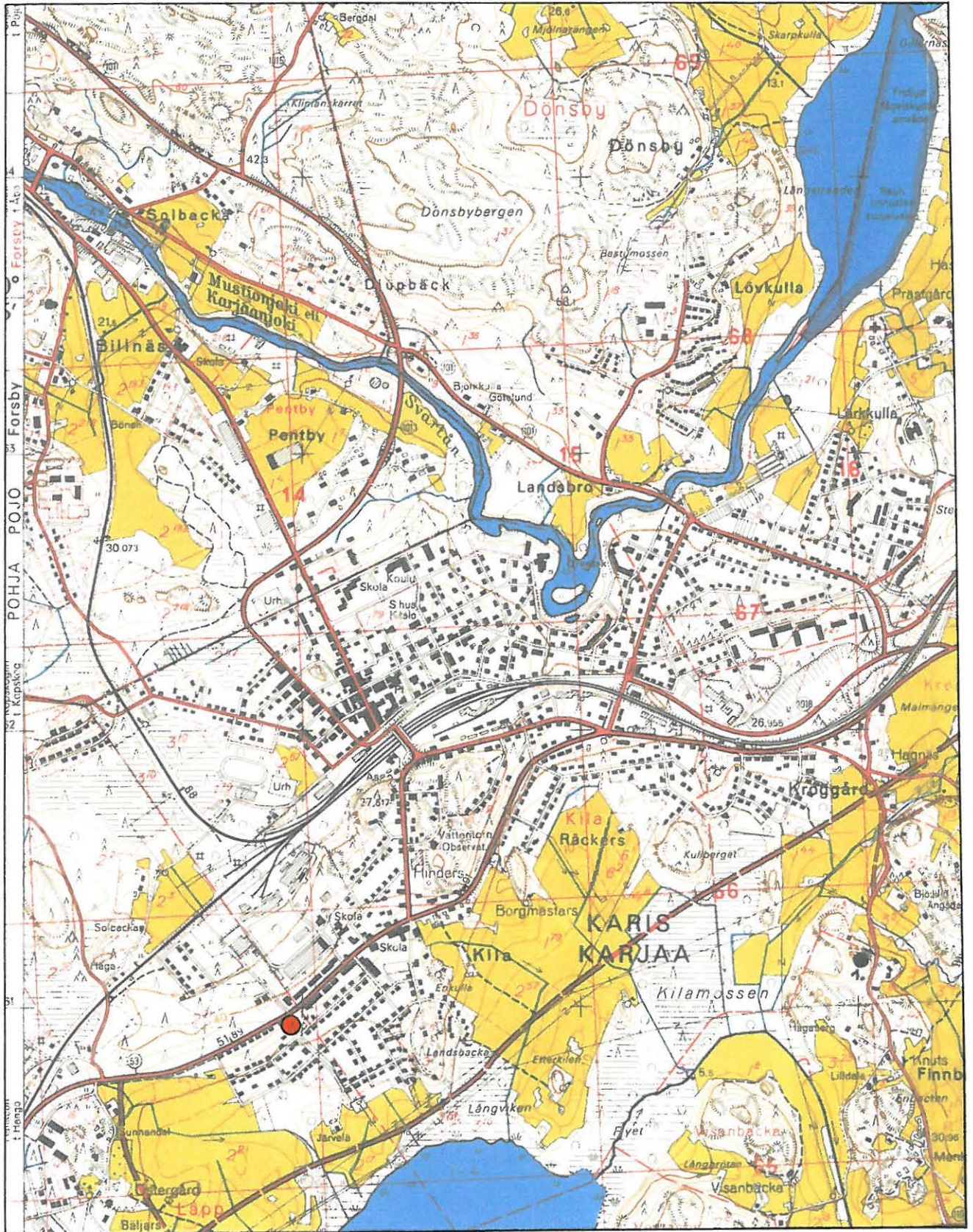
Lerkärlsbitarna härrör från 2-4 olika kärl. Orneringen består av enbart gropar och gropliknande avtryck. Lerkärlsbitarna är gråbruna till färgen och mycket porösa. Kärlranden är tvärt avskuren och, förutom på en bit, oornrad ovanpå.

6. SAMMANFATTNING

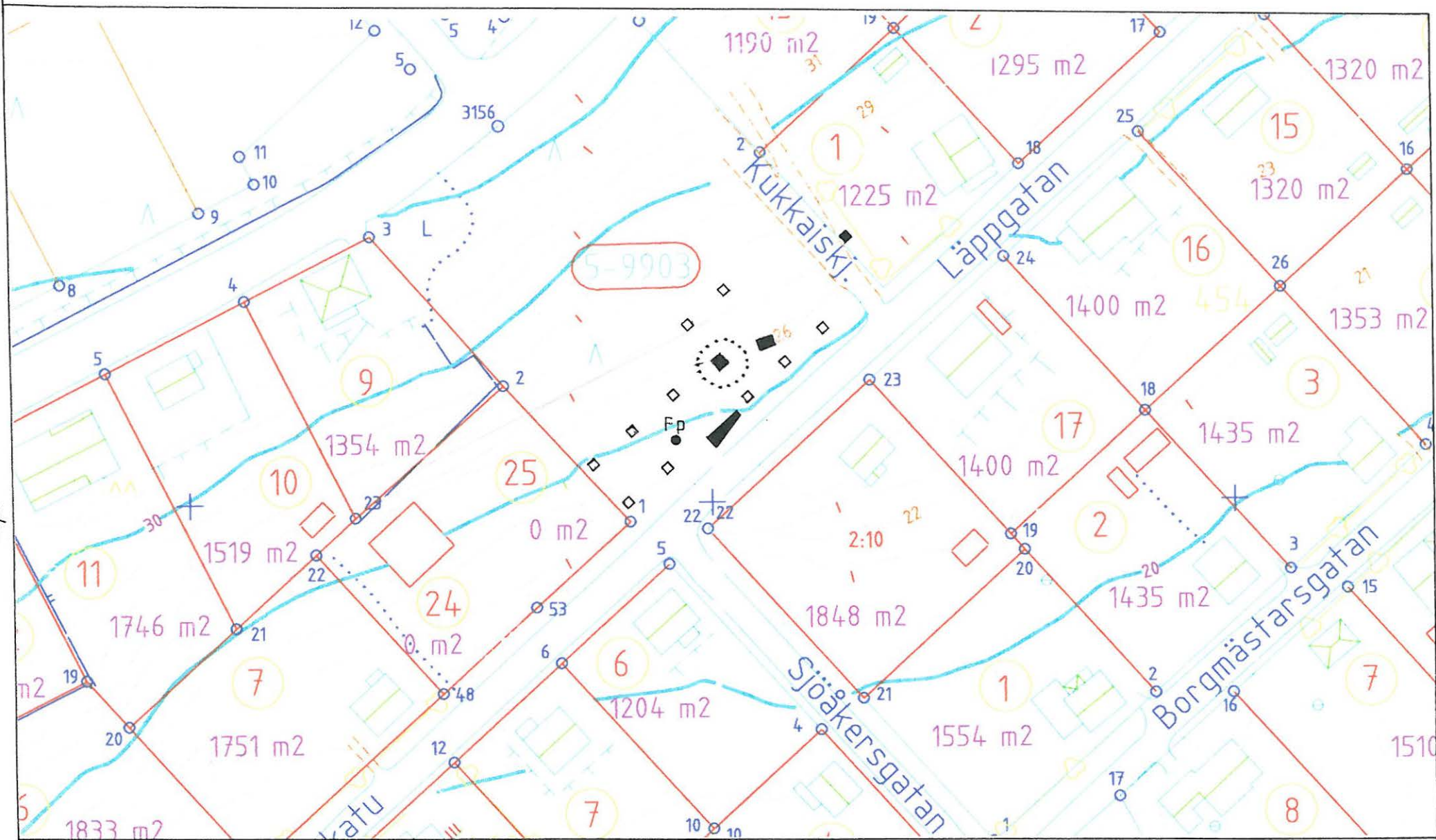
Vid provutgrävningen av Läppgatans stenåldersboplats i Läpp by i Karis utforskades sammanlagt ett område på ca 33 kvadratmeter. Boplatsen befanns tillhöra sen kamkeramisk tid (III:1). Den runda försänkningen på boplatsoområdet bör sannolikare betraktas som naturlig än förhistorisk även om alldeles säkra belägg för vardera påstående saknas. Vid undersökningen av de bevarade resterna av boplatsen påträffades boplatssfynd, främst kvartsavslag och obetydliga mängder sen kamkeramik.

Provutgrävningens resultat visade att Läppgatans stenåldersboplats till stor del förstörts av byggarbeten (väg-, vattenlednings- och husbyggen) redan före provgrävningen. De bevarade boplatssdelarnas höjd över havet (25 m.ö.h) representerar sannolikt endast boplatsens övre del.

På basen av provutgrävningen bör det på kartan utmärkta området (se översiktskarta) fortsättningsvis fredas på basen av fornminneslagen (klass II). En totalundersökning av de bevarade delarna av boplatsen torde, med hänsyn till det tunna fyndlagret, endast ta ca 6 veckor i anspråk (grävningsledning + 10 grävare). Vid kommande utgrävningar borde utforskningen av försänkningen ägnas speciell uppmärksamhet, om inte för annat än för att öka förståelsen av eventuella naturliga processers inverkan på uppkomsten av dylika fenomen på sandstränder i en maritim miljö.

Utdrag ur grundkarta 1:20 000 (2014 08 Karis)
Utgrävningsplatsen utmärkt med rött

Karis Lämpgatan 2001

Översigtskarta 1:1000

■ Pragrop (fynd förande)

○ Hyddbotten

● Fixpunkt 24,40 möh.

KARIS LÄPP LÄPPGATAN 2001

F:123 288 - 123 289

Läppgatans stenåldersboplats fotograferad från sydväst.